

С. Ф. Голов

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

ПІДРУЧНИК

Київ
«Центр учбової літератури»
2018

УДК 65.052(075.8)
ББК 657.1я73
Г 61

Рецензенти:

Кузіна Р.В., доктор економічних наук, доцент, завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки Одеського національного економічного університету;

Терещенко О.О., доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри корпоративних фінансів і контролінгу ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана».

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Сергій Федорович ГОЛОВ

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК

ПІДРУЧНИК

Друкується в авторській редакції

Голов С. Ф.
Г 61 Управлінський облік: Підручник. – Київ: «Центр учбової літератури», 2018. – 534 с.

ISBN 978-617-673-692-9

У підручнику розглянуто: організацію управлінського обліку; методи калькулювання; бюджетування; аналіз взаємозв'язку "витрати – обсяг – прибуток"; аналіз прийняття поточних і довгострокових рішень; систему управлінського контролю на основі обліку за центрами відповідальності, а також методи стратегічного управлінського обліку.

Підручник розрахований на студентів, аспірантів, викладачів економічних спеціальностей вищих навчальних закладів, всіх, хто цікавиться управлінським обліком.

УДК 65.052(075.8)
ББК 657.1я73

ISBN 978-617-673-692-9

© Голов С. Ф., 2018.
© Видавництво «Центр учбової літератури», 2018.

Підписано до друку 10.01.2018. Формат 60x84 1/16.
Друк лазерний. Папір офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 33,5. Тираж 300 прим.

ТОВ «Видавництво «Центр учбової літератури»
вул. Електриків, 23 м. Київ 04176
тел./факс 044-425-01-34

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4162 від 21.09.2011 р.

№ вправи	Глава 9
9.4.	2. Прибутковість продажу УП – 01 0,14 УФ – 03 0,16 ПЗ – 02 (0,06)
9.5.	-
9.6.	1. Допустима виробнича собівартість 36 дол. 2. Цільова собівартість 42 дол. 3. Первісні бюджетні витрати 56 дол.

ЗМІСТ

Передмова	7
Глава 1. Роль управлінського обліку в системі менеджменту.	9
1.1. Сутність та еволюція управлінського обліку.....	9
1.2. Концепції та принципи управлінського обліку .	15
1.3. Організація управлінського обліку на підприємстві.....	21
Контрольні запитання	27
Рекомендована література	27
Тести для самоконтролю.....	28
Глава 2. Класифікація та поведінка витрат	31
2.1. Мета і напрями класифікації витрат.,.....	31
2.2. Моделі поведінки витрат.	37
2.3. Визначення функції витрат.....	43
Контрольні запитання.	60
Рекомендована література	61
Тести для самоконтролю.....	61
Вправи для самостійної роботи.....	64
Навчальна ситуація «Після вибуху».....	70
Практична ситуація «Еліта».	71
Глава 3. Системи і методи калькулювання витрат	72
3.1. Сутність обліку і калькулювання витрат	72
3.2. Калькулювання на основі діяльності	83
3.3. Калькулювання за замовленнями та за процесами	90
3.4. Калькулювання повних і змінних витрат	97
Контрольні запитання.	107
Рекомендована література	107
Тести для самоконтролю.	108
Вправи для самостійної роботи	112
Навчальна ситуація «Прибуток з бороною».	116
Навчальна ситуація «Управлінський облік для чайників».	117
Глава 4. Аналіз взаємозв'язку витрат, обсягу діяльності та прибутку	120
4.1. Мета і методи аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток»	120

4.2. Аналіз чутливості прибутку.	128
4.3. Аналіз взаємозв'язку «витрати - обсяг - прибуток» за умов асортименту.	139
4.4. Припущення, покладені в основу аналізу взаємозв'язку «витрати — обсяг — прибуток»	144
Контрольні запитання.	147
Рекомендована література	148
Тести для самоконтролю.....	148
Вправи для самостійної роботи.....	150
Навчальна ситуація «Прикрий випадок»	154
Практична ситуація «Бір-сир».....	155

Глава 5. Аналіз релевантної інформації для прийняття управлінських рішень	159
5.1. Процес прийняття рішення і релевантність облікової інформації. ...	159
5.2. Аналіз варіантів альтернативних рішень	167
5.3. Оптимальне використання обмежених ресурсів	179
5.4. Рішення стосовно запасів	190
5.5. Рішення стосовно ціноутворення.....	205
5.6. Модель прийняття рішення за умов невизначеності.	215
Контрольні запитання.	222
Рекомендована література	223
Тести для самоконтролю.....	223
Вправи для самостійної роботи.....	225
Навчальна ситуація «Нунчак ЛТД»... ..	232
Навчальна ситуація «Чаклун»	233
Практична ситуація «Спокуслива пропозиція».	234
Практична ситуація «Кавова гуща».	234
Практична ситуація «Нерентабельна послуга»	235

Глава 6. Аналіз для прийняття рішень стосовно довгострокових інвестицій	237
6.1. Сутність і стадії бюджетування капітальних інвестицій.....	237
6.2. Методи оцінювання проектів капітальних інвестицій.....	247
6.3. Раціонування капіталу та подальший аудит	263
Контрольні запитання.	270
Рекомендована література.	271

	Бюджет	Фактично	Відхилення	
8.5.	Контрольований прибуток	280	278	(2)
8.6.	Маржинальний дохід	391,4	177,8	«Братан» «Братка»
8.7.	А. Залишковий прибуток	24 700		
	В. Прибутковість продажу	10%		
	С. Прибутковість інвестицій	63%		
8.8.	Прибутковість капіталу	16%	18%	10%
	Залишковий прибуток	252 000	224 000	0
8.9.	Мінімальна транспортна ціна	107,5		
8.10.	Трансфертна ціна деталі на основі:			
	- змінних витрат	15		
	- виробничої собівартості	13,5		
	- ринкових цін	25,6		

№ вправи	Глава 9		
9.1.	Вплив обсягу продажу	140 000	
	Вплив зміни цін	229 000	
	Вплив продуктивності	45 500	
9.2.	Питома вага		
		2014	2015
	Витрати на запобігання	4%	2%
	Витрати на оцінку якості	2%	4%
	Втрати від внутрішнього браку	2,8%	5%
	Втрати від зовнішнього браку	3,2%	6%
9.3.	1. Дебет рах. «Сировина та виробництво»		254 000
	Кредит рах. «Відхилення за рахунок ціни»		6 000
	Кредит рах. «Розрахунки з постачальником»		248 000
	2. Дебет рах. «Фактичні конверсійні витрати»		129 500
	Кредит різних рахунків		129 500
	3. Дебет рах. «Готова продукція»		377 400
	Кредит рах. «Сировина та виробництво»		244 800
	Кредит рах. «Розподілені конверсійні витрати»		132 600
	4. Дебет рах. «Собівартість реалізованої продукції»		362 600
	Кредит рах. «Готова продукція»		362 600
	5. Дебет рах. «Розподілені конверсійні витрати»		132 600
	Кредит рах. «Фактичні конверсійні витрати»		129 500
	Кредит рах. «Собівартість реалізованої продукції»		3.100

		Січень	Лютий	Травень
7.3.	Обсяг закупівлі	33 792	37 248	36256
	Обсяг виробництва	32 640	36 480	39 040
7.4.	Бюджетний звіт про прибуток і операційний прибуток 108 500			
7.5.	Залишок коштів на кінець місяця 938 000			
7.6.	Залишок коштів на кінець місяця 13 350			
	Прибуток до оподаткування 23 850			
	Баланс 495 600			
7.7.	Машино годин			
	Разом, накладні витрати, грн.	5 400 000	6 200 000	6 600 000
7.8.	Операційний прибуток:			
	Відхилення від гнучкого бюджету	54 986		
	Відхилення за рахунок обсягу продажу	(213 616)		
7.9.	Операційний прибуток:			
	відхилення від гнучкого бюджету	(26 000)		
	відхилення за рахунок обсягу продажу	40 000		
7.10	Операційний прибуток:			
	відхилення від гнучкого бюджету	(179 000)		
	відхилення за рахунок обсягу продажу	(100 000)		

№ вправи	Глава 8		
8.1.	<u>Відхилення</u>		
	Звіт виробничого директора		(52 200)
	Звіт керівника Одеської філії		(35 700)
	Звіт керівника розкрийного цеху		(15 450)
8.2.	Відхилення по матеріалах:		
	а) за рахунок ціни	(44 000)	
	б) за рахунок використання	(6 000)	
8.3.	Відхилення за рахунок обсягу продажу:		
	Гаманці	0	
	Портмоне	400 000	
8.4.	Відхилення доходу за рахунок частки ринку	2 400 000	
	Відхилення доходу за рахунок розміру ринку	(4 800 000)	

Тести для самоконтролю.....	271
Вправи для самостійної роботи	273
Навчальна ситуація «Чи правий Микола Погорілий?».....	278
Практична ситуація «Чистий бізнес»	280
Практична ситуація «Квасний проект»	280

Глава 7. Бюджетне планування і контроль.....	287
7.1. Сутність бюджетування та його організація	287
7.2. Складання та взаємоузгодження бюджетів.....	300
7.3. Контроль виконання бюджетів і аналіз відхилень	318
Контрольні запитання.	329
Рекомендована література	330
Тести для самоконтролю.	331
Вправи для самостійної роботи.....	333

Глава 8. Облік за центрами відповідальності.....	341
8.1. Концепція центрів та обліку відповідальності	341
8.2. Оцінка діяльності центрів витрат.	353
8.3. Оцінка діяльності центрів доходу.....	382
8.4. Оцінка діяльності центрів прибутку.....	387
8.5. Оцінка діяльності центрів інвестицій.....	395
8.6. Трансфертне ціноутворення	409
Контрольні запитання	420
Рекомендована література.....	421
Тести для самоконтролю.....	422
Вправи для самостійної роботи.....	424
Навчальна ситуація «Витівка песика Фафіка»	429
Навчальна ситуація «Форпост».	431
Практична ситуація « Показник з ніжним ім'ям».....	432

Глава 9. Стратегічний управлінський облік.....	436
9.1. Управлінський облік у системі стратегічного менеджменту	436
9.2. Облікове забезпечення безперервного вдосконалення діяльності....	463
9.3. Калькулювання упродовж життєвого циклу продукції	463
9.4. Управлінський облік на основі теорії обмежень.....	477
Контрольні запитання	488
Рекомендована література	489

Тести для самоконтролю.....	490
Вправи для самостійної роботи.....	492
Глосарій.....	497
Додаток 1. Таблиці значень теперішньої та майбутньої вартості	519
Додаток 2. Відповіді на тести.....	527
Додаток 3. Відповіді до вправ.....	528

5.13.	Продукт недоцільно продавати в точці розділення
5.14.	При обсязі < 2 800 варто виробляти ДМ. При обсязі 2 801 – 6 400 варто виробляти ТК. При обсязі > 6 400 варто виробляти РТ.
5.15.	Очікувані витрати палива 154,5 т. Стандартне відхилення 17,53

№ вправи	Глава 6
6.1.	ЧТВ = 14 453
6.2.	Проект С Період окупності 1,9 року, ЧТВ = 17 742
6.3.	ЧТВ = (16 000) Період окупності 3,8 року, ВНП = 14% Облікова норма прибутку = 6,5%
6.4.	Проект А, ЧТВ = 1 961 Проект Б, ЧТВ = 6 685
6.5.	Період окупності 3,7 року Період рятування інвестицій < 1 року
6.6.	ЧТВ = 12 247; Індекс прибутковості = 1,09; ВНП = 18, 32%; Період окупності = 4,4 року
6.7.	Проекти В і С
6.8.	Недоречно
6.9.	Доречно брати в оренду
6.10.	Доречно придбати новий автофургон, оскільки ЧТВ сукупних витрат нижче на 21 177.

№ вправи	Глава 7			
7.1.	Бюджет виробництва: січень – 12 600, лютий – 18 400, березень – 21 120, квітень – 13 440. Бюджет закупівлі: січень – 110 800 кг, лютий – 151 552 кг, березень – 156 672 кг.			
7.2.	Бюджет	Квітень	Травень	Червень
	Виробництво, од	1 660	1 260	1 280
	Витрат праці, год.	9 960	7 560	7 680
	Виробничих накладних витрат, грн.	79 550	67 550	68 150